**Stadskerk Nijmegen (OCP), 29 oktober 2023, 6e zondag van de herfst,**
**voorganger: ds. Anneke de Vries (PKN)**

**[1e lezing: Deuteronomium 6,1-9]** (Nieuwe Bijbelvertaling)
[1] Dit zijn de geboden, wetten en regels die ik u in opdracht van de HEER, uw God, moet leren en die u moet naleven in het land aan de overkant, dat u in bezit zult nemen. [2] U moet voor de HEER, uw God, ontzag tonen door u te houden aan zijn wetten en geboden, zoals ik die nu aan u geef; dat geldt voor u, zolang u leeft, en voor uw kinderen en uw kleinkinderen. Dan zult u met een lang leven gezegend worden. [3] Luister dus, Israël, en neem ze nauwlettend in acht. Dan zal het u goed gaan in het land dat overvloeit van melk en honing, en zult u sterk in aantal toenemen, zoals de HEER, de God van uw voorouders, u heeft toegezegd.
[4] Luister, Israël: de HEER, onze God, de HEER is de enige! [5] Heb daarom de HEER, uw God, lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten. [6] Houd de geboden die ik u vandaag opleg steeds in gedachten. [7] Prent ze uw kinderen in en spreek er steeds over, thuis en onderweg, als u naar bed gaat en als u opstaat. [8] Draag ze als een teken om uw arm en als een band op uw voorhoofd. [9] Schrijf ze op de deurposten van uw huis en op de poorten van de stad.

**[Evangelie: Matteüs 22,34-46]** (Nieuwe Bijbelvertaling)
[34] Nadat de farizeeën hadden vernomen dat hij de sadduceeën tot zwijgen had gebracht, kwamen ze bij elkaar. [35] Om hem op de proef te stellen vroeg een van hen, een wetgeleerde: [36] ‘Meester, wat is het grootste gebod in de wet?’ [37] Hij antwoordde: ‘Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand. [38] Dat is het grootste en eerste gebod. [39] Het tweede is daaraan gelijk: heb uw naaste lief als uzelf. [40] Deze twee geboden zijn de grondslag van alles wat er in de Wet en de Profeten staat.’
[41] Nu de farizeeën om hem heen stonden, stelde Jezus hun deze vraag: [42] ‘Wat denkt u over de messias? Van wie is hij een zoon?’ ‘Van David,’ antwoordden ze. [43] Jezus vroeg: ‘Hoe kan David hem dan, geïnspireerd door de Geest, Heer noemen? Want hij zegt: [44] “De Heer sprak tot mijn Heer: ‘Neem plaats aan mijn rechterhand, tot ik je vijanden onder je voeten heb gelegd.’” [45] Als David hem dus Heer noemt, hoe kan hij dan zijn zoon zijn?’ [46] En niemand was in staat hem een antwoord te geven, noch durfde iemand hem vanaf die dag nog een vraag te stellen.

**[overweging:]**
Gemeente van Christus,

Hoe schrijnend: wij lezen teksten over het gebod van de liefde, terwijl tamelijk dichtbij heel velen ten onder gaan aan haat. In Israël, op de Gaza-strook, in Oekraïne, en op nog veel meer plaatsen verder weg. Verschrikkelijk is het. Extra schrijnend is dat wij deze teksten overgeleverd hebben gekregen precies uit het gebied waar de liefde nu ver te zoeken is, althans bij degenen die daar de dienst uitmaken. Goddank zijn er ook veel anderen.

Zouden wij daarom zwijgen? Nee! Juist niet, zou ik zeggen. Het is van groot belang dat wij iets anders laten zien. Laten zien dat er een andere weg is, een ander leven. Om zo de haat geen vrij spel te geven. De grote problemen kunnen wij niet oplossen, maar wij kunnen wel `op ons eigen kleine stukje een daad van liefde tonen, om met de theoloog des Vaderlands te spreken. Tonen ja, want het gaat er niet om dat wij over de dingen praten, het gaat er om dat wij ze leven. Aldus deze Katja Tolstoj.

Terug naar onze tekst. We krijgen vandaag zomaar een kijkje in een binnen-joodse aangelegenheid en dat is: fel debatteren over hoe je bijbelteksten moet begrijpen. Dat deden joden toen, dat doen ze nu nog steeds. Dat is hun manier om bezig te zijn met geloof en bijbel. Je had in de tijd van Jezus allerlei religieuze groepen, bijv. de Sadduceëen, die geloofden niet in de opstanding en niet in engelen, en de Farizeëen, die geloofden juist wel in de opstanding en in engelen. En ook nog andere groepen. Maar deze twee groepen gaan graag de discussie aan met Jezus. Jezus staat het dichtst bij de Farizeëen. Maar ze weten toch niet goed wat ze van Jezus moeten denken. Jezus doet nl. allerlei dingen die zij maar niks vinden. Zo geneest hij iemand op sabbat, laat hij zijn leerlingen graan plukken op sabbat, de overspelige vrouw wordt niet gestenigd. Steeds leveren de Farizeën op dit soort dingen kritiek, maar Jezus weerlegt hun bezwaren elke keer weer met hun eigen argumenten. Het punt is: Jezus heeft geen *andere* opvattingen dan de Farizeën maar hij *radikaliseert* hun opvattingen: ook in het kleinste geval – zegt Jezus – geldt het gebod van God (en dus niet de regeltjes van mensen). En hoe heilzaam zou het zijn als wij hier in zijn spoor zouden gaan: ook in het kleinste geval geldt het gebod van God.

Nu hebben de Farizeën er genoeg van. Ze willen nu eindelijk wel eens weten wat nou het leidende beginsel is voor Jezus, om de teksten te begrijpen. Dat is een belangrijk ding, het leidende beginsel. Dus hoe Jezus nou tot zijn opvattingen en gedragingen komt. En daarom vragen ze aan hem: wat is nou eigenlijk het grootste gebod?

En dan zegt Jezus: nou dat is dit: Gij zult uw God liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dit is het eerste en grote gebod. En het tweede hieraan gelijk is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf.

Liefhebben, het staat er twee keer - in het eerste en in het tweede gebod! Liefde is het leidende beginsel – het Griekse woord dat hier staat is agape. Dat is een bepaald soort liefde. Niet de liefde van verliefdheid, het is niet de liefde die uit is op geluk. Het is de liefde die zich het *lot van de ander* aantrekt. Dat is agape. Die liefde zoekt zichzelf niet, zoals Paulus het later zal zeggen. Deze liefde heeft oog voor wat niet goed gaat bij een ander, heeft hart voor de ander die het zwaar te verduren heeft. Deze liefde heeft compasssie.

Deze liefde gaat dus niet over iedereen aardig moeten vinden, of lief. In de bijbel gaat liefhebben over doen. En over rechtvaardigheid. Over rechtvaardig omgaan met de ander. De ander recht doen. Voor de ander opkomen als dat nodig is. De belangen van de ander in het oog houden. De ander dus niet tekort doen maar laten delen in je eigen overvloed. Dat is liefhebben. En daar is niks zoetsappigs aan. Dat heeft iets heel stevigs.

En je zou kunnen zeggen: dat is ook de invulling van God liefhebben. Hoe zouden wij God lief kunnen hebben en onze naaste laten stikken? Dat kan natuurlijk niet. De liefde tot God gaat hand in hand met de liefde tot de naaste. Of anders gezegd: de liefde tot God komt tot uiting in de liefde tot de naaste. Het zijn twee kanten van dezelfde medaille.

En er staat nog iets bij: Gij zult uw naaste liefhebben *als uzelf.* Dat staat trouwens niet in het gebod in Deuteronomium, dat haalt Jezus erbij vanuit Leviticus. Het blijkt de bedoelingdat je om te beginnen jezelf liefhebt. Ik moet meteen aan een vriendin van mij denken, die is opgegroeid in een hele zware protestantse kerk. Haar hele jeugd heeft zij preken moeten aanhoren waarin verkondigd werd dat ze zondig was, dat er niks van haar deugde, dat het ook maar zeer de vraag was of God haar zou aanvaarden. Daar word je geen gelukkig mens van, althans zij is het niet geworden. En zo leer je ook niet jezelf lief te hebben, terwijl God jou wel liefheeft. Dat is de ene kant, jezelf te weinig liefhebben. En trouwens, daar kun je ook last van hebben als je een heel andere achtergrond hebt. Dat je je zelf stom vindt, of niet de moeite waard. Terwijl God zo ontzettend veel van jou houdt!

Het kan ook de andere kant op gaan, dat je jezelf veel te veel lief hebt. Dat er maar één in de wereld is die er werkelijk toe doet, dat je supergeweldig bent, dat je het verdient dat alles naar jou toekomt, en dat het leven je toe hoort te lachen, alle ruimte voor mijn mening, mijn belangen. Komt ook nogal veel voor.

De bedoeling is natuurlijk dat je hier ergens tussenin je weg zoekt. En dan loopt er een directe lijn tussen God liefhebben, jezelf liefhebben en de ander liefhebben. Een driehoeksverhouding. Maar dan wel een waar ruimte is voor ieder en ieder tot zijn of haar recht kan komen. Waar vrede heerst en vreugde. Zo blijven dan geloof, hoop en liefde, en de meeste van deze is de liefde. Moge het zo zijn onder ons, en moge het zo worden op al die andere plekken.

Amen.

***Anneke de Vries, anneke.stadskerk.nijmegen@gmail.com***